

**РЕЦЕНЗІЯ  
НА МОНОГРАФІЮ ШВЕЦЯ В.Д.**

**«ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ЯК  
СУБ'ЄКТИ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН»**

Монографія В.Д. Швеця «Органи державної влади України як суб'єкти земельних правовідносин» (загальний обсяг 248 с.), є актуальною в умовах проведення земельної реформи, адже реалізація останньої вимагає системного підходу до регулювання земельних відносин за участю органів державної влади. Саме реформування системи цих органів обумовлює необхідність наукового обґрунтування їх правосуб'єктності як учасників земельних правовідносин.

Сьогодні наукові проблеми участі в земельних правовідносинах органів державної влади як суб'єктів земельного права залишаються маловивченими, що, у свою чергу, свідчить про актуальність проведеного дослідження.

Загальне враження від рецензованої праці В.Д. Швеця є позитивним. Вона відрізняється фундаментальністю й новизною, вводить у науковий обіг низку нових для юридичної науки матеріалів і висновків.

Практичне значення одержаних результатів опубліковано-го дослідження полягає в тому,

що вони створюють теоретичне підґрунтя для вдосконалення земельного законодавства, забезпечують належні підвалини для концептуальних підходів до розв'язання основних проблем правового статусу органів державної влади як суб'єктів земельних правовідносин.

Для змісту монографії характерними є фундаментальність і легкість викладення матеріалу, наукова обґрунтованість порушених проблем і одночасна їх доступність для розуміння.

Монографія, підготовлена за матеріалами кандидатської дисертації, складається зі вступу, 3-х розділів, висновків до кожного з них і загальних підсумків.

У першому розділі роботи запропоновано загальну характеристику земельних правовідносин за участю органів державної влади, їх поняття, ознаки й систему як учасників земельних правовідносин. Розглянуто особливості землі як об'єкта останніх з участю вказаних органів.

У другому розділі досліджено статус органів державної влади як суб'єктів земельних правовідносин, питання прав на

землю, надання й вилучення земель, договірних відносин (укладення договорів купівлі-продажу земельних ділянок державної власності та інших правочинів щодо відчуження земельних ділянок). Варто підтримати висновок науковця, що право державної власності на землю не має абсолютного характеру, тому органи державної влади не вправі вільно володіти, користуватись і розпоряджатися природними ресурсами на шкоду інтересам громадян і суспільства.

Третій розділ монографічного дослідження присвячено особливостям повноважень органів державної влади як управлінських суб'єктів земельних правовідносин у сфері використання й охорони земель. Зокрема, автором аналізуються їх повноваження при встановленні та зміні меж адміністративно-територіальних утворень, плануванні використання земель, питання землеустрою й державного контролю, моніторингу й ведення державного земельного кадастру, економічного стимулювання раціонального землекористування й відшкодування втрат сільськогосподарського й лісгосподарського виробництва. Фахівець робить слушний висновок, що держава, в особі якої втілюється і власник земельних ресурсів, і політичний суверен, сама безпосередньо

не використовує земельні ділянки; її головне завдання – забезпечити раціональне й ефективне використання земель іншими суб'єктами.

У системі заходів, спрямованих на охорону земель, важливе місце, на думку науковця, посідають організаційно-правові. Важлива роль при цьому відводиться органам державної влади, які вирішують ці питання шляхом активної законотворчої й правозастосовної діяльності.

Констатуючи позитивні сторони даної публікації, разом із тим варто висловити й певні зауваження критичного характеру, вказати на деякі прогалини й положення, які є суперечливими, дискусійними або ж вимагають додаткової аргументації.

По-перше, в процесі критики стереотипних, на думку вченого, наукових поглядів на державу як виключного власника землі (с. 75 монографії) автору бракує власної чіткої позиції стосовно співвідношення Українського народу й держави як власника земельних ресурсів.

По-друге, приділяючи надмірну увагу поділу земель на категорії (с. 48, 50-66, 103), він не аналізує останні наукові теорії про доцільність заміни поділу земель на категорії залежно від їх цільового призначення на так звані «зонінг-території». Не знайшла в роботі свого місця й

необхідність зміни функціонального призначення, наприклад, частини земельної ділянки без зміни її категорії.

Третій розділ (зокрема, підрозділи 3.1, 3.2), на жаль, не містить аналітичної змістовної спрямованості. Так, у підрозділі 3.1 ідеться про загальновідомі широкому загалу положення, викладені в чинному Земельному кодексі України та інших нормативно-правових актах. Залишається майже не визначеною роль органів державної влади у встановленні та зміні меж адміністративно-територіальних утворень, у плануванні використання земель, у їх землеустрою й моніторингу, державному контролі в цій сфері. Відчувається гострий брак використання останніх наукових публікацій стосовно окремих функцій управління.

Слід зазначити, що авторові доцільно бути більш уважним при посиланні на законодавчі акти, чітко зазначати їх назви (на с. 77 ідеться про Закон України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» від 5 лютого 2004 р., в той же час як на с. 78 наголошується на необхідності вжиття органами державної влади й органами місцевого самоврядування заходів щодо негайного виконання норм Закону України «Про розмежування державної власності на землю»).

У той же час наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Викладене дає підстави для визнання монографії «Органи державної влади України як суб'єкти земельних правовідносин» як такої, що відповідає встановленим вимогам до публікацій такого виду.

**М.В. ШУЛЬГА**, *д-р юрид. наук, професор,  
завідувач кафедри екологічного права  
Національної юридичної академії України  
імені Ярослава Мудрого*